

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-60/08/MSK/PR

Warszawa, dn. 30 grudnia 2010 r.

DECYZJA CZĘŚCIOWA nr RWA-27/2010

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) i art. 104 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939), w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887) po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się, iż działanie Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie polegające na stosowaniu we wzorcu umownym zatytułowanym *Umowa o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne* postanowień o treści:

1. „*Wysokość opłat dla każdego kierunku studiów w danym roku akademickim określa Rektor SGGW w zarządzeniu i podaje do wiadomości studentów przed każdym rokiem akademickim za pośrednictwem Internetu i tablic ogłoszeniowych*” (§ 3 pkt 2 wzorca);
2. „*Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony będą rozstrzygać polubownie, a w przypadku braku takiej możliwości, sądem właściwym do rozstrzygnięcia sporu będzie sąd powszechny w Warszawie*” (§ 4 pkt 4 wzorca)

stanowi **praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 286 z późn. zm.), co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji

i konsumentów – i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 października 2008 roku.

II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939), w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887) po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie karę pieniężną w wysokości 119 105 zł płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszeń określonych w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie (dalej również: Prezes UOKiK) przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy postanowienia zawarte we wzorcach wykorzystywanych przy zawieraniu ze studentami umów o naukę na podstawie art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.) i w regulaminach studiów stosowanych przez uczelnie w Warszawie, nie stanowią niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.), co uzasadniałoby podjęcie działań określonych w ustawie - Kodeks postępowania cywilnego oraz czy nie stanowią przejawu naruszeń uzasadniających wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (znak sprawy: RWA-61-60/08/DJ).

W toku powyższego postępowania Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wystąpił m.in. Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (dalej również jako SGGW, Uczelnia) o przesłanie wszelkich stosowanych na poszczególnych rodzajach i typach studiów wzorców umów w rozumieniu art. 384 § 1 k.c., w szczególności wzorów umów o naukę, kwestionariuszy zgłoszeń, podań o przyjęcie na uczelnię, regulaminów studiów i innych dokumentów określających prawa i obowiązki studentów.

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego przesłała m.in. wzór *Umowy nr 0373071/Z/2007/1/1 o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne*.

Wyniki kontroli treści warunków zawartych we wzorcu *Umowy o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne* dały podstawę do sformułowania zarzutów stosowania przez Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego praktyk naruszających zbiorowe

interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), dalej również jako ustawa.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Prezes UOKiK postanowieniem z dnia 22 września 2008 r. wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

I. stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, poprzez zawarcie we wzorcu umownym zatytułowanym *Umowa o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne* następujących postanowień:

1. „*Wysokość opłat dla każdego kierunku studiów w danym roku akademickim określa Rektor SGGW w zarządzeniu i podaje do wiadomości studentów przed każdym rokiem akademickim za pośrednictwem Internetu i tablic ogłoszeniowych*” (§ 3 pkt 2 wzorca);
2. „*Zmiana wysokości opłat wymienionych w pkt 1 wprowadzana zarządzeniem Rektora SGGW nie wymaga zmiany umowy*” (§ 3 pkt 4 wzorca);
3. „*Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony będą rozstrzygać polubownie, a w przypadku braku takiej możliwości, sądem właściwym do rozstrzygnięcia sporu będzie sąd powszechny w Warszawie*” (§ 4 pkt 4 wzorca);

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

II. niedopełnieniu obowiązków wynikających z art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, poprzez nieokreślenie w umowie zawieranej ze studentem w formie pisemnej warunków odpłatności za studia w zakresie wysokości opłat, pobieranych na podstawie art. 99 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, za powtarzanie zajęć z powodu niezadowalających wyników w nauce oraz wysokości opłat, pobieranych na podstawie § 20 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów, za wydanie legitymacji studenckiej i jej duplikatu, indeksu i jego duplikatu, dyplomu ukończenia studiów, jego duplikatu oraz dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy, co może stanowić praktykę, określoną w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ponadto, w dniu 22 września 2008 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał postanowienie w przedmiocie zaliczenia w poczet materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu wzorca umownego zatytułowanego *Umowa o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne* uzyskanego w toku postępowania wyjaśniającego znak RWA-40-5/07/DJ.

Zawiadamiając Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes UOKiK pismem z dnia 23 września 2008 r. wezwał SGGW do przekazania informacji i dokumentów

niezbędnych dla rozstrzygnięcia niniejszego postępowania, a także poinformował o prawie ustosunkowania się do zarzutów postawionych w postanowieniu o wszczęciu postępowania.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego ustosunkowała się do postawionych jej zarzutów. Uczelnia nie podzieliła poglądów wyrażonych w uzasadnieniu postanowienia o wszczęciu postępowania i przedstawiła swoje stanowisko w sprawie. SGGW wskazała, że w jej odczuciu w żadnym przypadku nie doszło do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów – studentów w szczególności w zakresie, w jakim wszczęte zostało przedmiotowe postępowanie. Uczelnia podniosła m.in. że zarzut niedopełnienia obowiązku dostarczenia pisemnie studentowi informacji objętych wzorcem umownym w dobie społeczeństwa informacyjnego jest bezzasadnym, brak konieczności zmiany umowy w przypadku zmiany wysokości opłat wprowadzanej zarządzeniem Rektora SGGW podyktowany jest dbałością o trwałość studiów, a narzucenie właściwości miejscowej sądu powszechnego w Warszawie w przypadku konieczności rozstrzygnięcia sporu wynika z chęci zmniejszenia ewentualnych kosztów usług. SGGW wyjaśniła, że na Uczelni stosowany jest elektroniczny sposób porozumiewania się SGGW ze studentami od początku związków kandydata na studenta z Uczelnią. Nie ma możliwości uczestniczenia w procesie rekrutacji w inny sposób niż rejestrując się elektronicznie w sposób podany na stronie internetowej www.sggw.pl Uczelnia wskazała, iż student od samego początku korzysta z systemów elektronicznego sposobu porozumiewania się i kontroli swoich zobowiązań finansowych wobec uczelni posiadając indywidualne konto. Każdy ze studentów jest zalogowany w systemie elektronicznej obsługi studentów tzw. HMS. Ten sposób porozumiewania się jest na Uczelni powszechnie stosowaną praktyką i odpowiada przyzwyczajeniom studentów. SGGW wskazała, że ułatwia sposób porozumiewania się instalując ogólnodostępne komputery, za pośrednictwem których każdy student w każdym czasie ma możliwość wglądu na strony internetowe SGGW i do swojego konta. SGGW powołała się także na kwestię dbałości o ochronę środowiska. Wskazała, że takie ukształtowanie umowy nie narusza obyczajów, bowiem obyczaje społeczeństwa informacyjnego są inne niż społeczeństwa XX wieku i nie narusza zaufania stron umowy, bowiem właśnie taki sposób komunikowania przez społeczeństwo informacyjne jest przyjęty jako standard. SGGW wskazała, że w przypadku braku przyzwyczajień, zwyczajów i możliwości uzyskania wiadomości o treści wymagań w sposób inny niż pisemny w formie papierowej, kwestionowane postanowienia mogłyby naruszać przepisy prawa, ale nie w przypadku, gdy sposób pisemny papierowy jest sposobem zdecydowanie kłopotliwym i traktowany przez studentów jako anachroniczny. Zarzut wobec tego SGGW uznało za bezpodstawny.

Ponadto SGGW wskazała, że analizowany przez Prezesa UOKiK wzór umowy dotyczy warunków odpłatności, nie zaś samych usług edukacyjnych, a dla tego przedmiotu nie jest niezbędnym określenie wysokości i terminów płatności w samej umowie – wystarczającym jest wskazanie jednoznacznego i ogólnie dostępnego źródła ich uzyskania. Warunki odpłatności nie zawierają w sobie zarówno wysokości chesnego jak i innych niż chesne opłat. SGGW wyraziła stanowisko, że pojęcie to oznacza ustawową konieczność określenia sposobu i terminów, a także trybu dokonywania odpłatności – co wg Uczelni zostało jednoznacznie w umowie zawarte.

Pismem z dnia 9 listopada 2010 roku SGGW przekazało Prezesowi UOKiK wzorce umów o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne stosowane przez SGGW w latach 2008 -2010.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w trakcie niniejszego postępowania wskazuje, iż niniejsza sprawa w zakresie zarzutu stosowania postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, została dostatecznie wyjaśniona w zakresie zarzutów jak w pkt I sentencji decyzji. Jednocześnie samodzielny charakter wskazanych zarzutów powoduje, iż mogą one stanowić przedmiot odrębnego rozstrzygnięcia. Z uwagi na to zasadnym jest wydanie przez Prezesa UOKiK decyzji częściowej w rozumieniu art. 104 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.; dalej: k.p.a.).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje:

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie jest uczelnią publiczną, działającą na podstawie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i wydanych do niej przepisów wykonawczych. Podstawowym zadaniem Uczelni jest – w świetle jej statutu – kształcenie studentów w zakresie prowadzonych kierunków studiów. Kształcenie to odbywa się w formie nieodpłatnych studiów stacjonarnych i odpłatnych studiów niestacjonarnych. Stosownie bowiem do treści art. 99 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym uczelnia publiczna może pobierać opłaty za świadczone usługi edukacyjne związane m.in. z kształceniem studentów na studiach niestacjonarnych i prowadzeniem studiów w języku obcym.

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie – stosownie do art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta między uczelnią a studentem w formie pisemnej – zawiera ze studentami studiów niestacjonarnych umowy określające warunki odpłatności za studia w formie pisemnej. Przy zawieraniu takich umów SGGW od początku roku akademickiego 2006/2007 posługiwała się wzorem umowy zatytułowanym: *Umowa o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne*.

Jak wskazano w § 3 wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne*, Uczelnia pobiera od studenta opłaty za świadczone usługi edukacyjne na podstawie art. 99 w zw. z art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, a także opłaty za dokumentację dotyczącą przebiegu studiów zgodnie z przepisami wykonawczymi właściwego ministra. We wzorcu zamieszczone zostały m.in. następujące postanowienia:

1. „*Wysokość opłat dla każdego kierunku studiów w danym roku akademickim określa Rektor SGGW w zarządzeniu i podaje do wiadomości studentów przed każdym rokiem akademickim za pośrednictwem Internetu i tablic ogłoszeniowych*” (§ 3 pkt 2 wzorca);
2. „*Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony będą rozstrzygać polubownie, a w przypadku braku takiej możliwości, sądem właściwym do rozstrzygnięcia sporu będzie sąd powszechny w Warszawie*” (§ 4 pkt 4 wzorca).

Postanowienia te stały się podstawą postawionego Uczelni zarzutu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Jak bowiem ustalił Prezes UOKiK, w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., zamieszczone zostały m.in. postanowienia o treści:

- **poz. 388** w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych: *„Za sąd właściwy do rozpoznania spraw spornych strony uznają Sąd miejscowo właściwy dla Impuls School”* uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 22 grudnia 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 15/04);
- **poz. 400** w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych: *„Zmiana opłaty nie powoduje konieczności zmiany umowy”*, uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 19 stycznia 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 2/04);
- **poz. 624** w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych: *„Uczelnia zastrzega sobie prawo dokonywania zmian wysokości opłat”*, uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 20 października 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 78/05);
- **poz. 642** w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych: *„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”*, uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 20/05);
- **poz. 1287** w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych: *„Zarządzenia, o których mowa w § 1 ust. 2 o treści – nauka w Uczelni jest odpłatna, szczegółowe regulacje dotyczące opłat określają zarządzenia Kanclerza WSDG – podaje się do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na tablicach ogłoszeniowych Uczelni”*, uznane za niedozwolone wyrokiem Soki z dnia 5 września 2006 r. (sygn. Akt XVII Amc 120/05);

SGGW przekazała Prezesowi UOKiK informacje dotyczące przychodu za 2009 rok.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

I. Interes publicznoprawny

Podstawą zastosowania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie stwierdzenie przez Prezesa UOKiK, iż w wyniku stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zagrożony został interes publicznoprawny. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawa ta określa warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Przepis ten przesądza o przynależności niniejszej ustawy do dziedziny prawa publicznego, jak również o wyłączeniu możliwości podejmowania przez Prezesa UOKiK działań w celu ochrony interesów indywidualnych czy grupowych. W toku postępowania i przy wydawaniu decyzji Prezes UOKiK jest zatem rzecznikiem interesu publicznego. Rola ta wynika nie tylko z celu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, lecz również z jednej z naczelných zasad postępowania administracyjnego, tj. zasady uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli, określonej w art. 7 k.p.a.

Wobec powyższego, wykazanie wystąpienia zagrożenia interesu publicznoprawnego w danej sprawie stanowi podstawową przesłankę warunkującą możliwość jej rozstrzygnięcia w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK, niniejsza sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą studentami Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Należy przy tym zauważyć, że interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy, naruszenie zbiorowego interesu konsumentów stanowi jednocześnie naruszenie interesu publicznoprawnego. Wobec powyższego uzasadnione było podjęcie przez Prezesa UOKiK w niniejszej sprawie działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

II. Przesłanki stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje możliwość kontroli przez Prezesa UOKiK działań przedsiębiorców podejmowanych w stosunkach prawnych z konsumentami, wprowadzając mechanizmy ochrony tzw. zbiorowych interesów konsumentów. Konsumentem w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c. w związku z art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

Materialnoprawną podstawę do oceny działań przedsiębiorcy w powyższym aspekcie stanowi przepis art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z jego ust. 1, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy (art. 24 ust. 2 ustawy). Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów (art. 24 ust. 3 ustawy). Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców.

Przepis art. 24 ust. 2 ww. ustawy zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesów konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił: stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Jak wynika z powyższego, dla uznania działania przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest wykazanie, iż spełnione zostały kumulatywnie trzy przesłanki:

- 1) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy;
- 2) działanie to jest bezprawne;
- 3) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad 1) Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego jako przedsiębiorca

Postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, podobnie jak każde inne postępowanie administracyjne, toczy się z udziałem osób mających przymiot strony. Zgodnie z art. 101 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stroną postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie.

W niniejszej sprawie stroną, wobec której zostało wszczęte postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, jest Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Ustalając zakres podmiotowy stosowania ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy mieć na względzie cel regulacji jej norm, jakim jest przeciwdziałanie, w formach władczych, antykonsumenckim zachowaniom profesjonalnych uczestników rynku, prowadzących działalność gospodarczą. Zakaz stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zawarty w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stosuje się zatem jedynie do przedsiębiorców i ich związków.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z art. 4 pkt 1 tej ustawy, pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (lit. a), osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu (lit. b), a także związek przedsiębiorców (lit. d).

Pod pojęciem „przepisów o swobodzie działalności gospodarczej”, o których mowa w art. 4 pkt 1 (*in initio*) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, należy rozumieć przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095, z późn. zm.). W świetle jej art. 4 ust. 1 za przedsiębiorcę uważa się osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Właściwą dla przedsiębiorcy działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ww. ustawy).

W ocenie Prezesa UOKiK, SGGW w zakresie, w jakim świadczy odpłatnie usługi edukacyjne na rzecz studentów, ma status przedsiębiorcy na gruncie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Dokonując takiej oceny Prezes UOKiK miał na uwadze, iż zawarte w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej pojęcie przedsiębiorcy opiera się na dwóch kryteriach: podmiotowym i funkcjonalnym.

Pierwsze z przywołanych kryteriów, tj. kryterium podmiotowe, ogranicza zakres tego pojęcia do trzech kategorii podmiotów: osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. SGGW ma osobowość prawną, o czym stanowi art. 12 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, nie budzi zatem wątpliwości, iż spełnia kryterium podmiotowe uznania jej za przedsiębiorcę w rozumieniu przywołanej powyżej definicji.

Drugie kryterium pojęcia przedsiębiorcy, tj. jego element funkcjonalny, łączy się z prowadzeniem działalności gospodarczej, do zakresu której zalicza się także działalność zawodową. Dla uznania określonej działalności za działalność gospodarczą konieczne jest łączne spełnienie trzech warunków. Po pierwsze, dana działalność musi być działalnością zarobkową, po drugie, działalnością wykonywaną w sposób zorganizowany oraz, po trzecie, w sposób ciągły.

Odnosząc się do pierwszego ze wskazanych powyżej warunków uznania danej działalności za działalność gospodarczą wskazać należy, że niewątpliwie uczelnie publiczne nie są podmiotami tworzonymi w celach komercyjnych, a ich działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku. Działalność podstawowa uczelni publicznej finansowana jest ze środków budżetowych. Zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym przychodami uczelni publicznej są w szczególności: 1) dotacje z budżetu państwa, 2) uzyskane z budżetu państwa środki na naukę, 3) odpłatności za świadczone usługi edukacyjne, w szczególności za kształcenie na studiach i studiach doktoranckich, prowadzonych w formach niestacjonarnych, oraz za świadczone przez uczelnie artystyczne usługi artystyczne; 4) opłaty za postępowanie związane z przyjęciem na studia; 5) jednorazowe opłaty za wydanie dyplomu, świadectwa oraz innego dokumentu związanego z tokiem studiów; 6) odpłatności za usługi badawcze i specjalistyczne, specjalistyczne i wysokospecjalistyczne usługi diagnostyczne, rehabilitacyjne lub lecznicze, a także opłaty licencyjne i przychody z działalności kulturalnej; 7) przychody z działalności gospodarczej; 8) przychody z udziałów i odsetek; 9) przychody ze sprzedaży składników własnego mienia oraz z odpłatności za korzystanie z tych składników przez osoby trzecie na podstawie umowy najmu, dzierżawy albo innej umowy; 10) przychody z tytułu darowizn, dziedziczenia, zapisów oraz ofiarności publicznej.

Stosownie natomiast do treści art. 99 ust. 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym opłaty pobierane przez uczelnię publiczną za świadczone usługi edukacyjne związane z kształceniem studentów na studiach niestacjonarnych oraz uczestników niestacjonarnych studiów doktoranckich oraz powtarzaniem określonych zajęć na studiach stacjonarnych oraz stacjonarnych studiach doktoranckich z powodu niezadowolających wyników w nauce nie mogą przekraczać kosztów ponoszonych przez uczelnię w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia tych studiów oraz zajęć na studiach z uwzględnieniem kosztów amortyzacji i remontów. Wysokość opłat za te usługi edukacyjne nie powinna zatem uwzględniać jakiegokolwiek zysku uczelni publicznej.

Niemniej okoliczność, czy uczelnia publiczna z działalności dydaktycznej prowadzonej na rzecz studentów studiów niestacjonarnych generuje zysk, nie ma przesądzającego znaczenia dla oceny, czy jej działalność w tym zakresie ma charakter działalności gospodarczej. Powyższa teza znajduje potwierdzenie w orzecznictwie i piśmiennictwie.

W doktrynie wypracowanej na gruncie przepisów o działalności gospodarczej rozróżnia się pojęcie zysku od zarobku, wskazując, iż z tym drugim mamy do czynienia w przypadku działalności non profit. Jest to działalność podmiotu, z której zarobek w całości jest przeznaczany na pokrycie kosztów jego funkcjonowania oraz/lub realizację celów statutowych¹. Zarazem w piśmiennictwie podnosi się, że działanie podejmowane bez zamiaru

---

¹ W. J. Katner, *Prawo działalności gospodarczej. Komentarz. Orzecznictwo. Piśmiennictwo*, Warszawa 2003, s. 25.

osiągnięcia zysku nie pozbawia automatycznie tej działalności charakteru działalności gospodarczej².

Przychody uzyskiwane przez uczelnię publiczną zarówno z prowadzonej działalności dydaktycznej, badawczej, jak i z wyodrębnionej działalności gospodarczej, mogą służyć jedynie realizacji celów, dla których uczelnia została powołana. Takie ustawowe ograniczenie możliwości dysponowania przychodem uzyskiwanym przez uczelnię zbliża ją do działalności gospodarczej prowadzonej przez fundacje i stowarzyszenia, w przypadku których ustawa również ogranicza możliwości w zakresie dysponowania dochodem uzyskanym z prowadzonej działalności. Powyższe pozwala przyjąć, iż uczelnia ma charakter instytucji non profit. W stosunkach zewnętrznych wspomniana działalność w zasadzie niczym nie będzie odbiegać od działalności innych podmiotów prowadzących ją w celu osiągnięcia zysku (a nie tylko zarobku). Wspomniane rozróżnienie na pojęcia „zarobku” oraz „zysku” ma zatem znaczenie jedynie w stosunkach wewnętrznych danego podmiotu, jako że przesądza o celach przeznaczenia wypracowanego dochodu.

Również w orzecznictwie Sądu Najwyższego (dalej: SN) za utrwalone należy uznać stanowisko, zgodnie z którym o gospodarczym charakterze działalności nie decyduje ukierunkowanie na osiąganie zysku³. Każda bowiem działalność gospodarcza zmierza do realizacji konkretnego celu i podlega określonym regułom ekonomicznym. Podstawową zasadą, której podporządkowana powinna być wszelka działalność gospodarcza, jest zasada racjonalnego gospodarowania, nazywana w skrócie zasadą gospodarności. Zawsze więc działalność powinna być prowadzona racjonalnie, ale nie zawsze jej celem jest osiągnięcie zysku. Prowadzący tę działalność może jedynie zmierzać do pokrywania wydatków związanych z dążeniem do osiągnięcia celu swojej działalności z przychodów z niej osiąganych. Z tego względu za podmiot prowadzący działalność gospodarczą uznano spółdzielnie mieszkaniowe, których podstawowym celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków i ich rodzin, a prowadzona przez nie działalność gospodarcza nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁴. Kwestię, czy działalność gospodarcza powinna zawsze być nastawiona na zysk, SN rozważał również w uchwale z dnia 11 maja 2005 r. (sygn. akt III CZP 11/05)⁵, w odniesieniu do działalności prowadzonej przez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej. SN uznał, iż chociaż motywem działalności takich zakładów nie jest osiąganie zysku, lecz zaspokajanie potrzeb ludności w dziedzinie zdrowia, niewątpliwie jednak działalność leczniczą zakładów charakteryzuje dążenie do jej racjonalizacji według rachunku ekonomicznego. Jest to zatem – a przynajmniej w założeniu powinna być – działalność prowadzona według zasad racjonalnego gospodarowania, co – jak uznał SN – jest wystarczającym kryterium dla uznania jej za działalność gospodarczą⁶. Zbieżne stanowisko

² Por.: W. Kubala, *Prawo działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 45; S. Czarnow, *Działalność gospodarcza jednostek samorządu terytorialnego jako element gospodarki komunalnej*, Rejent nr 2-3/2002, s. 48.

³ Tak m.in. w uchwale SN z dnia 14 maja 1998 r. (sygn. akt III CZP 12/98; opubl. w OSNC 1998, nr 10, poz. 151), uchwale SN z dnia 26 kwietnia 2002 r. (sygn. akt III CZP 21/02; opubl. w OSNC 1002, nr 12, poz. 149), wyroku SN z 6 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SK 16/07; opubl. w Dz. Urz. UOKiK 2008 nr 2 poz. 21).

⁴ Por. m.in.: uchwała SN z dnia 6 grudnia 1991 r. (sygn. akt III CZP 117/91; opubl. w OSNCP 1992, nr 5, poz. 65) i uchwała SN z dnia 26 kwietnia 2002 r. (sygn. akt III CZP 21/02; opubl. w OSNC 2002, nr 12, poz. 149).

⁵ Opubl. w OSNC 2006/3/48.

⁶ Podobnie: R. Trzaskowski, *Działalność gospodarcza w rozumieniu przepisów prawa cywilnego na tle orzecznictwa*, Głosa 2006 nr 2, s. 29.

przyjął Naczelny Sąd Administracyjny, uznając, że działalność gospodarcza powinna być prowadzona racjonalnie, ale nie zawsze jej celem jest osiągnięcie zysku⁷.

W kontekście powyższych rozważań przytoczenia wymaga art. 100 ust. 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, który stanowi, iż uczelnia publiczna prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na podstawie opracowywanego planu rzeczowo-finansowego, zgodnie z przepisami o finansach publicznych i o rachunkowości. Pozwala to stwierdzić, że działalność uczelni publicznych podporządkowana jest zasadzie racjonalnego gospodarowania. Tym samym pierwszą przesłankę niezbędną dla uznania danej działalności za działalność gospodarczą należy uznać za spełnioną.

Uczelnia publiczna spełnia także drugi z warunków uznania prowadzonej przez nią działalności za działalność gospodarczą, tj. warunek prowadzenia jej w sposób zorganizowany. W literaturze zorganizowanie działalności utożsamia się z dokonaniem wyboru formy organizacyjno-prawnej. Uczelnia publiczna ma osobowość prawną z mocy prawa, a przepisy ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym w sposób szczegółowy określają jej ustrój i sposób funkcjonowania. Działalność uczelni ma zatem bez wątpienia charakter zorganizowany.

Nie ulega również wątpliwości, że działalność uczelni publicznej realizuje także trzecią przesłankę konieczną dla zakwalifikowania jej jako działalności gospodarczej, tj. przesłankę ciągłości działania. Przesłankę tę powszechnie rozumie się jako istnienie zamiaru powtarzalności określonych czynności celem osiągnięcia dochodu. Funkcjonowanie uczelni zakłada podejmowanie określonych czynności w ramach ustalonych z góry cykliów – lat i semestrów akademickich, co przesądza o zamiarze powtarzalności tych działań i dowodzi istnienia cechy ciągłości działania.

Mając na względzie wskazane powyżej cechy działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej uznać należy, że uczelnia publiczna świadcząc odpłatne usługi edukacyjne taką działalność prowadzi.

Należy również zaznaczyć, iż przymiotu przedsiębiorcy nie odbiera uczelni przepis art. 106 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, diagnostycznej, rehabilitacyjnej lub leczniczej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Przepis ten ma bowiem tylko to znaczenie, że wskazuje, iż do tej kategorii podmiotów nie stosuje się wynikających z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej rygorów regulujących zasady prowadzenia działalności gospodarczej (uczelnie nie podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorców).

Jednakże, nawet gdyby uznać, że SGGW nie spełnia przesłanek uznania za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tzn. że nie wypełnia definicji przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, to niewątpliwie można przyjąć, iż spełnia ona kryteria definicji przedsiębiorcy z art. 4 pkt 1 lit. a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie bowiem z powyższym przepisem, przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

---

⁷ Por.: wyrok NSA z 15 września 2005 r. (sygn. akt FSK 2643/04; opubl. w LEX nr 1538810).

Nie ulega wątpliwości, iż SGGW świadcząc usługi edukacyjne prowadzi działalność w sferze użyteczności publicznej. W prawie polskim brak jest wprawdzie definicji „użyteczności publicznej”, dla wyjaśnienia tego zjawiska powszechnie przyjmuje się jednak za punkt wyjścia pojęcie „dóbr lub usług zbiorowych”. Ze względu na rolę społeczną, jaką dobra takie i usługi odgrywają, gwarantem ich dostępności jest państwo, które świadczy je lub organizuje, stwarzając specyficzne warunki funkcjonowania ich dostawców, m.in. poprzez udzielanie im wsparcia finansowego⁸. W uchwale z dnia 12 marca 1997 r. (sygn. akt TK W 8/96) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zadania mające charakter użyteczności publicznej należy rozumieć możliwie najszerzej. Do zadań użyteczności publicznej Trybunał zaliczył między innymi rozwój nauki oraz zapewnienie oświaty. Oznacza to, że zapewnienie edukacji należy do władz publicznych. Na poziomie szkolnictwa wyższego zadanie to realizują publiczne oraz niepubliczne szkoły wyższe. Stosownie do treści art. 15 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym władze publiczne, na zasadach określonych w tej ustawie, zapewniają uczelniom publicznym środki finansowe niezbędne do wykonywania ich zadań oraz udzielają pomocy uczelniom niepublicznym w zakresie i formach określonych w ustawie.

W tym miejscu należy ponadto nadmienić, że w wyroku z dnia 7 kwietnia 2004 r. (sygn. akt SK 22/04) SN jednoznacznie orzekł, iż świadczenie usług edukacyjnych jest działalnością w sferze użyteczności publicznej. Wyrok wprawdzie dotyczył szkół niepublicznych, mając jednak na względzie, że uczelnie publiczne realizują takie same zadania władzy publicznej w zakresie zapewnienia edukacji jak niepubliczne szkoły wyższe, przywołane powyżej stanowisko SN należy także odnosić do tej kategorii podmiotów.

Wobec powyższego, również SGGW w zakresie swojej działalności świadczy usługi o charakterze użyteczności publicznej, co oznacza, że posiada status przedsiębiorcy na gruncie art. 4 pkt 1 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Mając na względzie powyższe rozważania stwierdzić należy, iż SGGW jako podmiot świadczący odpłatnie usługi edukacyjne spełnia przesłanki uznania jej za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad 2) Bezprawność działań podejmowanych przez SGGW

Drugą z przesłanek koniecznych dla stwierdzenia naruszenia art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest bezprawność działań podejmowanych przez przedsiębiorcę.

Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Zwrócił na to uwagę SOKiK w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVII AmA 32/05), wskazując, iż art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów – którego odpowiednikiem w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. jest art. 24 ust. 2 – nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

---

⁸ Por.: E. Modzelewska-Wąchal, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Twigger, Warszawa 2002, str. 32-33.

Bezprawność, do której odwołał się ustawodawca definiując pojęcie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, należy zatem rozumieć jako sprzeczność z prawem. Jako sprzeczne z prawem kwalifikuje się zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, a także w umowie międzynarodowej oraz akcie prawa wspólnotowego, mających bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są nadto: czyny zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnoprawnym, zawartymi w aktach normatywnych z zakresu prawa cywilnego i administracyjnego. Przedsiębiorca dopuszcza się zatem działań sprzecznych z prawem wówczas, gdy podejmuje działania niezgodne z przepisami, jak i wtedy, gdy nie dopełnia ciążącego na nim prawnego obowiązku. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy (umyślność bądź nieumyślność), a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Jak zostało wskazane powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy wynika, co do zasady, z naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Niemniej, ustawa w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne – mianowicie, działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Jak wskazał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK) w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.; obecnie: art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r.) można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone prowadzony jest przez Prezesa UOKiK na podstawie wydawanych przez SOKiK prawomocnych wyroków, uwzględniających powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.). Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę jawności rejestru. Oznacza to, że rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, tzn. każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów.

Stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez SOKiK za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest prawnie zakazane. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., prawomocny wyrok SOKiK wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, przytaczający treść postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanych za niedozwolone postanowień do rejestru klauzul abuzywnych. Przywołany przepis rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie

postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Jak podnosi się w piśmiennictwie, przepis ten „dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciw wszystkim. Przepis ten wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek *erga omnes*”⁹. Należy podkreślić również, że art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok SOKiK ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii podmiotów nim objętych. Zatem zgodnie z regułą *lege non distinguente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który zakwestionowaną klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umowne. Oznacza to, że od chwili wpisania klauzuli uznanej wyrokiem SOKiK za niedozwolone postanowienie umowne do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK żaden z uczestników obrotu prawnego nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) SN jednoznacznie rozstrzygnął, że „stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych przez przedsiębiorcę, który nie był stroną postępowania sądowego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w wyniku którego dana klauzula została wpisana do rejestru klauzul abuzywnych, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy również podkreślić, że dla uznania, że klauzula stanowiąca przedmiot postępowania przed Prezesem UOKiK oraz klauzula wpisana do rejestru klauzul abuzywnych są tożsame w treści, nie jest konieczna literalna identyczność porównywanych postanowień. Zabiegi stylistyczne, polegające na przestawieniu szyku zdania, zmianie użytych wyrazów czy zastosowaniu synonimów, nie eliminują bowiem abuzywnego charakteru danego postanowienia. W celu uznania postanowień za tożsame wystarczy, żeby hipoteza klauzuli kwestionowanej w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. Pogląd powyższy należy uznać za ugruntowany również w orzecznictwie. W wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII AmA 46/04) SOKiK wskazał, iż „nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Głównym czynnikiem przesadzającym powinien być, zdaniem Sądu, cel, jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame”. Stanowisko to znalazło także potwierdzenie w uchwale SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), w której SN argumentował, iż „stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru”.

---

⁹ H. Ciepla, [w:] K. Piasecki [red.], *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 249.

W celu wykazania bezprawności działań przedsiębiorcy konieczne jest zatem ustalenie, że treść postanowień zawartych w stosowanym przez niego wzorcu umownym mieści się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru.

W niniejszym postępowaniu Prezes UOKiK zakwestionował stosowanie przez SGGW postanowień zamieszczonych we wzorcu *Umowa o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne*.

SGGW, zgodnie z art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zawiera ze studentami umowy o kształcenie, wykorzystując wzór *Umowa o świadczenie usług edukacyjnych*. Akty te stanowią wzorce umowne w rozumieniu art. 384 § 1 k.c. Zawierają bowiem jednostronnie przygotowane z góry, przed zawarciem umowy, gotowe klauzule umowy, które poprzez włączenie ich do stosunku prawnego między SGGW a studentem regulują ich wzajemne zobowiązania o charakterze cywilnoprawnym. Dotychczasowe orzecznictwo SOKiK w pełni potwierdza, że „wewnątrz uczelniane akty o charakterze abstrakcyjnym”, takie jak regulaminy studiów, statuty czy zarządzenia, mają charakter wzorców umownych¹⁰. Tym bardziej charakter taki należy przypisać wzorcowi *Umowa o świadczenie usług edukacyjnych*.

Pkt I.1 sentencji decyzji

W § 3 pkt 2 wzorca *Umowy o świadczenie usług edukacyjnych* zawarte zostało postanowienie o treści:

„Wysokość opłat dla każdego kierunku studiów w danym roku akademickim określa Rektor SGGW w zarządzeniu i podaje do wiadomości studentów przed każdym rokiem akademickim za pośrednictwem Internetu i tablic ogłoszeniowych”.

Zdaniem Prezesa UOKiK, treść tego postanowienia jest zbieżna z treścią następujących postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych:

- *„Zarządzenia, o których mowa w § 1 ust. 2 o treści – nauka w Uczelni jest odpłatna, szczegółowe regulacje dotyczące opłat określają zarządzenia Kanclerza WSDG – podaje się do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na tablicach ogłoszeniowych Uczelni”*, uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 5 września 2006 r. (sygn. Akt XVII AmC 120/05) i wpisane do rejestru pod numerem 1287,
- *„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”*, uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 20/05) i wpisane do rejestru pod numerem 642;

W wyroku z dnia 5 września 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 120/05) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie umowne ze względu na naruszenie przez szkołę obowiązku doręczania konsumentowi wzorca umowy. W uzasadnieniu wyroku Sąd podniósł, iż w świetle uregulowania zawartego w art. 384 § 1 k.c. każda umowa zawierana z użyciem wzorca wymaga jego doręczenia drugiej stronie umowy.

---

¹⁰ Por. m.in.: wyrok SOKiK z dnia 7 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 45/05), wyrok SOKiK z dnia 27 lutego 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 105/04), wyrok SOKiK z dnia 24 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 115/05).

Od powyższej zasady zostały przewidziane dwa wyjątki w art. 384 § 2 k.c.. Stworzenie możliwości łatwego zapoznania się z treścią wzorca (jako alternatywa wobec doręczenia wzorca) jest wystarczającą przesłanką wiązania wzorca, po pierwsze, w umowach niekonsumenckich, gdy posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, po drugie, w konsumenckich umowach bagatelnych tj. umowach powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego. W związku z tym, że umowy między Szkołą a jej słuchaczami mają charakter umów konsumenckich i nie można uznać, że są to umowy zawierane w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego, nie można odnieść do nich wyjątków wskazanych w art. 384 § 2 k.c., o których mowa powyżej. W świetle obowiązujących przepisów prawa, koniecznym warunkiem do związania słuchacza treścią wzorca umownego przygotowanego przez Szkołę jest doręczenie go słuchaczowi. Dlatego też podanie informacji o wysokości opłat poprzez wydanie zarządzenia Rektora nie stanowi gwarancji, że te informacje z pewnością do konsumenta dotrą. Może to rodzić negatywne skutki np. w postaci powstania zadłużenia w opłatach z powodu braku wiedzy o ich podwyżce. Sąd wskazał także, iż obowiązek doręczenia dotyczy zarówno pierwotnego wzorca, jak i każdego kolejnego wzorca, poprzez który Szkoła wprowadza zmianę do treści istniejącego już stosunku prawnego (art. 384¹ k.c.). Podanie informacji o wysokości opłat poprzez wydanie zarządzenia Rektora nie gwarantuje studentowi rzetelnej informacji o zmianie treści umowy zawartej ze Szkołą w zakresie ewentualnej zmiany opłat, które winien on ponieść.

Taka sytuacja ma miejsce w ramach kwestionowanego postanowienia. Nie stanowi gwarancji otrzymania informacji o zmianie wysokości opłat – określenie przedmiotowej zmiany w zarządzeniu Rektora, ani nawet podanie do wiadomości studentów za pośrednictwem internetu i tablic ogłoszeniowych. Z kwestionowanego postanowienia nie wynika czy student otrzyma informację o zmianie wysokości opłat na swoje indywidualne konto, czy też informacja zostanie umieszczona na stronie internetowej Szkoły czy na innej stronie zewnętrznej. Prowadzi to do wniosku, że przedmiotowe informacje np. poprzez umieszczenie na stronie internetowej lub tablicy ogłoszeń nie zostają studentowi dostarczone, lecz musi on poprzez własną aktywność poszukiwać wskazanych informacji. Natomiast jak wyraźnie wynika z art. 384 k.c. warunkiem koniecznym do związania słuchacza treścią wzorca umownego przygotowanego przez Szkołę jest jego dostarczenie studentowi, a nie jego „podanie do wiadomości” w bliżej nieokreślony sposób i miejscu.

Pismem z dnia 9 listopada 2010 r. Uczelnia przedłożyła wzorce umów stosowane w okresie od 2008 do 2010 roku. Prezes Urzędu ustalił na podstawie ww. wzorców, że postanowienie kwestionowane w pkt I.1 sentencji decyzji zostało zmienione na postanowienie o następującej treści:

„Student zobowiązany jest do wnoszenia opłat, o których mowa w ust. 1 pkt a), zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie Studiów SGGW, w wysokości ustalonej przez Rektora, w terminie przed rozpoczęciem każdego semestru. (...) Od roku akademickiego ..... opłaty wynoszą: za każdy semestr studiów - ..... zł.”

Mając na uwadze treść zacytowanego zmienionego przez SGGW postanowienia w ocenie Prezesa UOKiK, treść zawarta w postanowieniu nie jest tożsama co do skutku i celu z postanowieniami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych.

Pkt I.2 sentencji decyzji

W § 4 pkt 4 wzorca *Umowa o świadczenie usług edukacyjnych* zawarte zostało postanowienie:

„Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony będą rozstrzygać polubownie, a w przypadku braku takiej możliwości, sądem właściwym do rozstrzygnięcia sporu będzie sąd powszechny w Warszawie”.

W rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone znajduje się szereg klauzul wskazujących właściwość sądu do rozstrzygnięcia spraw spornych, które mogą wynikać z łączącego strony stosunku prawnego. SOKiK wielokrotnie już stwierdzał¹¹ abuzywność postanowień umownych zawierających klauzule prorogacyjne, wskazując, iż narzucanie konsumentowi we wzorcu umownym sądu właściwego do rozstrzygnięcia spraw, które mogą w przyszłości wynikać z łączącego strony stosunku prawnego, godzi w interesy konsumenta, gdyż utrudnia mu znacznie drogę sądową. Zapis taki niejednokrotnie zmusza bowiem konsumenta do prowadzenia sporu sądowego w odległej od jego miejsca zamieszkania miejscowości (np. w sytuacji, gdy miejsce zamieszkania pozwanego przez uczelnię studenta znajduje się w znacznej odległości od miejscowości wskazanej we wzorcu przez przedsiębiorcę). Takie postanowienia stanowią klauzule abuzywne określone w art. 385³ pkt 23 k.c., gdyż narzucają rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

Przykładowo, orzeczeniem z dnia 22 grudnia 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 15/04) SOKiK uznał za niedozwoloną klauzulę: *„Za sąd właściwy do rozpoznania spraw spornych strony uznają Sąd miejscowo właściwy dla Impuls School”* (postanowienie to wpisano do rejestru pod numerem 388).

Kwestię właściwości sądu w sprawach cywilnych określają przepisy k.p.c. – sądem właściwym do rozpatrzenia wniesionego powództwa jest zgodnie z art. 27 k.p.c. sąd ogólnej właściwości pozwanego lub zgodnie z art. 34 k.p.c. sąd miejsca wykonania umowy (właściwość przemienna) i zgodnie z art. 385³ pkt 23 k.c. wskazne przepisy nie mogą być w tym zakresie wyłączane, gdyż mogą ograniczać realizację przysługujących konsumentowi praw.

Wszystkie analizowane klauzule wskazują jako sąd właściwy do rozstrzygnięcia kwestii spornych pomiędzy stronami umowy sąd właściwy dla siedziby przedsiębiorcy lub określają w sposób sztywny właściwość sądu do rozpatrzenia w sprawie, w związku z czym należy uznać, iż wywołują one dla konsumenta identyczne konsekwencje prawne. Zasadne jest zatem twierdzenie, że postanowienie wykorzystywane przez SGGW we wzorcu *Umowa o świadczenie usług edukacyjnych* jest tożsame z treścią przywołanych wyżej postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Po dokonaniu analizy wzorców umownych przedłożonych przez SGGW w piśmie z dnia 9 listopada 2010 r. na żądanie Prezesa UOKiK, ustalono, że obecnie kwestionowana klauzula otrzymała następujące brzmienie:

---

¹¹ Por. m.in. wyroki SOKiK: z dnia 4 czerwca 2003 r. (sygn. akt XVII AmC 60/02), z dnia 27 czerwca 2003 r. (sygn. akt XVII AmC 50/01), z dnia 19 kwietnia 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 59/03), z dnia 8 maja 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 35/01), z dnia 21 września 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 78/03), z dnia 10 listopada 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 80/03), z dnia 24 listopada 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 119/03), z dnia 27 listopada 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 162/05), z dnia 27 listopada 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 156/05).

„Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony będą rozstrzygać polubownie, a w przypadku braku takiej możliwości, właściwym do rozstrzygnięcia będzie Sąd, w którego okręgu Student ma miejsce zamieszkania, chyba że wybierze on Sąd właściwy dla siedziby Uczelni”.

W ocenie Prezesa UOKiK klauzule w brzmieniu jak powyżej nie mają charakteru bezprawnego.

Ad 3) Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów

Dla stwierdzenia przez Prezesa UOKiK stosowania praktyki określonej w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów niezbędne jest wykazanie, że kwestionowane działania przedsiębiorcy godzą w zbiorowy interes konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie objaśnia znaczenia pojęć „godzenia w interesy konsumentów” oraz „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jedynie w art. 24 ust. 3, iż nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Nie ulega jednak wątpliwości, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków. Natomiast przez interes zbiorowy należy rozumieć interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Stąd konkluzja, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów ma miejsce wówczas, gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, mających status konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na dokonaniu ich naruszenia, jak i na jedynie stworzeniu dla nich zagrożenia.

Kwestionowane w niniejszym postępowaniu działania SGGW godziły w interesy konsumentów rozumiane jako prawo do ukształtowania umowy z SGGW o pobieranie nauki zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Na skutek zamieszczenia przez SGGW we wzorcach umownych wskazanych w sentencji decyzji postanowień abuzywnych, tj. postanowień, które kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, dochodzi bowiem do uszczuplenia zakresu uprawnień konsumentów i obarczenia ich nadmiernymi obciążeniami, w tym również obciążeniami natury finansowej. W świetle przedstawionych powyżej okoliczności nie ulega wątpliwości, iż działania podejmowane przez SGGW były dla konsumentów niekorzystne i godziły w ich interesy, w szczególności te o charakterze ekonomicznym.

W ocenie Prezesa UOKiK, nie ulega również wątpliwości, iż interesy konsumentów, w które – jak zostało wykazane powyżej – godziły kwestionowane działania SGGW, miały charakter zbiorowy. Praktyka stosowana przez SGGW skierowana była bowiem do nieokreślonego kręgu konsumentów, których nie sposób jednoznacznie zidentyfikować. Działanie SGGW wymierzone było bowiem we wszystkich studentów, z którymi SGGW zawarła umowy o naukę na studiach niestacjonarnych o treści zakwestionowanej w toku niniejszego postępowania, jak również w jej potencjalnych studentów, będących konsumentami w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym nie ulega wątpliwości, iż opisane w pkt. I sentencji niniejszej decyzji działania SGGW naruszały zbiorowy interes konsumentów.

Jak zostało wskazane powyżej, przepis art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje samoistną przesłankę bezprawności działań polegających na stosowaniu przez przedsiębiorcę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Wobec powyższego stwierdzenie, że wskazane powyżej postanowienia zawarte we wzorze *Umowy o świadczenie usług edukacyjnych* były tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, przesądza o bezprawności działań SGGW opisanych w pkt. I sentencji niniejszej decyzji.

III. Zaniechanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów

W przypadku stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów Prezes UOKiK wydaje, na podstawie art. 26 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania. W przypadku niestwierdzenia stosowania praktyk niezgodnych z ustawą Prezes UOKiK umarza postępowanie. Jeżeli natomiast przedsiębiorca zaprzestał stosowania zakazanej praktyki, Prezes UOKiK wydaje, na podstawie art. 27 ww. ustawy, decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. Decyzja, o której mowa w art. 27 ustawy, wydawana jest w przypadku, gdy zachowanie przedsiębiorcy nie narusza już w dacie orzekania art. 24 ww. ustawy.

Pismem z dnia 9 listopada 2010 roku SGGW przekazała na żądanie Prezesa UOKiK zmienione wzorce. Praktyka z pkt. I sentencji niniejszej decyzji została zaniechana w związku z wprowadzeniem w życie wzorców umów od 1 października 2008 r. w których kwestionowane klauzule zostały zastąpione klauzulami, które nie naruszają przepisów prawa.

Wobec powyższego okoliczność zaprzestania stosowania zarzucanej przedsiębiorcy praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów stanowi podstawę wydania decyzji o uznaniu tej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Z uwagi na powyższe, w stosunku do praktyki opisanej w pkt. I sentencji decyzji na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należało orzec jak w sentencji.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w trakcie niniejszego postępowania wskazuje, iż niniejsza sprawa w zakresie przedmiotowego zarzutu została dostatecznie wyjaśniona. Ponadto jego samodzielny charakter wskazuje, iż może stanowić przedmiot odrębnego rozstrzygnięcia. Z uwagi na to, zasadnym jest wydanie przez Prezesa UOKiK decyzji częściowej w rozumieniu art. 104 § 2 k.p.a.

Mając powyższe na względzie należało orzec jak w punkcie I sentencji.

IV. Kara pieniężna

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes UOKiK może w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego wyżej przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Oznacza to, iż o celowości jej nałożenia Prezes UOKiK rozstrzyga każdorazowo biorąc pod uwagę okoliczności naruszenia przepisów ustawy. Zatem o tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do danego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej, decyduje Prezes UOKiK w ramach uznania administracyjnego. Zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie przykładowo w art. 111 ustawy te okoliczności, które Prezes UOKiK winien uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Nakładając karę pieniężną określoną w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy Prezes UOKiK bierze pod uwagę konieczność spełnienia przesłanek podmiotowych, tj. stwierdzenia, że naruszenie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów dokonane zostało co najmniej nieumyślnie. Niemniej należy podkreślić, iż sankcja w postaci nałożenia kary może być zastosowana w stosunku do przedsiębiorcy niezależnie od tego, czy dopuścił się on naruszenia umyślnie, czy też nieumyślnie.

Ustawa nie przesądza bezwzględnie wysokości kary nakładanej przez Prezesa UOKiK, który decyduje o tym w każdym konkretnym przypadku, kierując się założeniem, że sankcja musi spełniać zarówno funkcję represyjną (nakładana jest za naruszenie ustawowych zakazów), jak i prewencyjną (ma zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości i zniechęcać do naruszania prawa), zaś zagrożenie nią, czyli potencjalna możliwość nałożenia kary przez Prezesa UOKiK, nadaje jej charakter dyscyplinujący¹².

W niniejszej sprawie za udowodnione należy uznać, iż doszło do naruszenia przez SGGW zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o którym mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w sposób określony w pkt. I sentencji niniejszej decyzji.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, przede wszystkim charakter klauzul niedozwolonych stosowanych przez SGGW, Prezes UOKiK uznał nałożenie kary pieniężnej za uzasadnione.

W ocenie Prezesa UOKiK, naruszenie art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jakiego dopuściła się SGGW, było co najmniej nieumyślne. Należy bowiem podkreślić, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego zawsze spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. SGGW winna zatem zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania wzorców umownych z uwzględnieniem przepisów ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz art. 385¹ i nast. k.c. Działając jako podmiot profesjonalny, nadto mając dostęp do prowadzonego przez Prezesa UOKiK rejestru

¹² Por.: wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 r. (sygn. akt: III SK 31/04).

postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, jest zobligowana do dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców umownych do treści wpisów zamieszczanych w rejestrze. Jak bowiem wskazano wcześniej, rejestr postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone jest jawny, powszechnie dostępny, publikowany na stronie www.uokik.gov.pl. Abuzywność postanowień wpisanych do tego rejestru jest jednoznaczna, a zakaz stosowania w obrocie postanowień w nim zamieszczonych nie budzi jakichkolwiek wątpliwości.

Zgodnie z zeznaniem podatkowym CIT-8 za rok 2009, przychód SGGW w roku poprzedzającym wydanie niniejszej decyzji wyniósł *[tajemnica przedsiębiorstwa]*. Maksymalna wysokość kary mogła zatem wynieść *[tajemnica przedsiębiorstwa]*.

Oszacowanie wysokości kar przebiegało dwuetapowo. Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał bowiem oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej.

W powyższym kontekście wzięto pod uwagę, iż stwierdzona praktyka polegała na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych tożsamyh w swoim celu i skutku z postanowieniami wpisanymi do powszechnie dostępnego rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK. SGGW wykorzystywała w swoich wzorcach umownych dwie klauzule niedozwolone, z których jedna (pkt.I.1 sentencji decyzji) naruszała obowiązek doręczania konsumentowi wzorca umowy oraz druga (pkt I.2 sentencji decyzji) narzucała jako sąd właściwy do rozstrzygania ewentualnych sporów z SGGW sąd w Warszawie. Te klauzule były stosowane przez SGGW przez okres od 2006 do października 2008 roku, co – w ocenie Prezesa UOKiK – świadczy o długotrwałym charakterze naruszenia.

Prezes UOKiK oszacował, że łączna waga naruszeń wynikających ze stosowania trzech postanowień niedozwolonych kształtuje się na poziomie *[tajemnica przedsiębiorstwa]* % przychodu osiągniętego przez SGGW w 2009 r.

Przy ustalaniu ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nakładanej na SGGW za stwierdzone w pkt. I sentencji niniejszej decyzji stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów dokonano również oceny czy zaistniały w postępowaniu okoliczności mogące mieć wpływ na wymiar kary. Za taką okoliczność Prezes UOKiK uznał fakt, iż SGGW zaniechała stosowania zarzucanych jej praktyk. Uznano to za okoliczność łagodzącą dającą podstawę do obniżenia kary o [...] %.

Wobec powyższego za naruszenia stwierdzone w pkt. I sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK nałożył na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości **119 105 zł (słownie: sto dziewiętnaście tysięcy sto pięć zł)**, co stanowi *[tajemnica przedsiębiorstwa]* % przychodu osiągniętego w 2009 r. i *[tajemnica przedsiębiorstwa]* % kary maksymalnej.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności – zdaniem Prezesa UOKiK – uznać należy, że kara pieniężna nałożona na SGGW jest adekwatna do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Nakładając karę w ustalonej wyżej wysokości Prezes UOKiK wyszedł z założenia, iż powinna ona mieć charakter zarówno represyjny, jak i prewencyjny, podkreślając naganność ocenianego zachowania przedsiębiorcy. Poza wymiarem indywidualnym, w ocenie Prezesa UOKiK,

orzeczona kara będzie mieć również wymiar ogólny, spełniając funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

W ocenie Prezesa UOKiK, w świetle powyższych okoliczności zarówno nałożenie przedmiotowej kary, jak i jej wysokość, są w pełni uzasadnione.

Mając powyższe na względzie należało orzec jak w punkcie II sentencji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, karę pieniężną należy uiszczyć w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr:

NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Przy dokonywaniu wpłaty na powyższe konto należy dopisać numer decyzji Prezesa UOKiK stanowiącej podstawę jej dokonania.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Dyrektor
Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
w Warszawie
podpis

Otrzymuje: